

Redovisning av Luleå kommuns alkohol- och drogvaneundersökning år 2015

årskurs 9 och årskurs 2 i gymnasiet

Författare:
Jörgen Larsson

Innehållsförteckning	sid 2
Om undersökningen år 2015	sid 3
Bakgrund	sid 3
Varför är det viktigt att följa drogvaneutvecklingen bland ungdomar?	sid 4
- Några metodproblem med drogvaneundersökningar	sid 4
- Vad säger resultaten?	sid 5
Sammanfattning av åk 9-delen och deltagande skolor	sid 6
Resultat årskurs 9	sid 7
Sammanfattning av åk 2-delen	sid 17
Resultat årskurs 2	sid 18
Referenser	sid 26
Enkäter	sid 27

Om undersökningen år 2015

Undersökningstid: oktober 2015

Undersökta årskurser: årskurs 9 och samtliga klasser i gymnasiets årskurs 2

Antal besvarade enkäter: 676 av 730 i årskurs 9 och 720 st av 816 st i årskurs 2

Bortfall: 9,3 % i årskurs 9 (8,5 % år 2011) 8,8 % i årskurs 2 (14,3 % år 2013)

Jämförelser: vissa jämförelser görs med tidigare mätningar i Luleå och i riket

Skalor i diagrammen: maxvärde i skalorna är 100 och 50 i vissa fall

Oseriöst ifyllda enkäter: noll enkäter har betraktats som oseriösa och sällats bort

Statistikprogram: SPSS Statistics 17,0

Redovisningssätt: rapport i Word och fristående grafiska bilder i Power Point

Bakgrund

I maj 2013 antog Kommunfullmäktige programmen för Vision 2050. Där finns ett antal prioriterade områden som i första hand ska prioriteras fram till år 2020 för att nå den långsiktiga visionen. I visionen står att Luleå kommun ska arbeta för att alla barn och ungdomar under 18 år ska ha en alkohol-, narkotika-, doping- och tobaksfri uppväxt. Ingen under 18 år ska använda alkohol, narkotika, dopingmedel eller tobak. För att följa utvecklingen och utvärdera det egna arbetet behövs kontinuerliga mätningar av elevernas vanor inom området. Det är viktigt för att veta om arbetet är på rätt väg och för att få kunskap om vilka områden som behöver förbättras.

Luleå kommun har genomfört egna lokala drogvaneundersökningar vart annat år sedan 2002, vanligen i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet. Så skedde också ht 2015. 2013 års undersökning genomfördes enbart på gymnasiet eftersom Centralförbundet för Alkohol och Narkotikaupplysning, (CAN) genomförde en totalundersökning i hela länet i årskurs 9 under mars 2013.

Denna undersökning, som redovisas nedan, omfattar alla elever i år 9 och i år 2 på gymnasiet, både inom den kommunala skolan och inom de friskolor som finns. Ingen särskiljning av olika program har skett på gymnasiet.

Resultatet från drogvaneundersökningen liksom från de årliga hälsosamtalen som genomförs med sexåringar, i årskurs 7 och årskurs 1 på gymnasiet används i många sammanhang, till exempel vid framtagande av välfärdsredovisning, vid föräldramöten och som information till politiker och personal m fl inom kommunen. De elever som har deltagit i undersökningen kommer att få ta del av resultaten.

Varför är det viktigt att följa drogvanorna bland ungdomar?

Få arbetsfält innehåller så många rykten och gissningar som alkohol- och drogområdet. Vi har alla vid upprepade tillfällen hört att "drickandet går allt längre ner i åldrarna" och att "det säljs knark på skolgårdarna." Men hur är det i verkligheten? Det finns olika sätt att försöka ta reda på det: Till exempel använda befintliga data från polisingripanden, akutinläggningar, intervjua nyckelgrupper av professionella och andra "kännare" av lokalsamhället, arbeta med enskilda djupintervjuer bland ungdomar, arrangera fokusgruppsintervjuer eller arbeta återkommande med anonyma enkätundersökningar av elever på högstadiet och i gymnasiet.

Den här redovisningen utgår från det sistnämnda och är ett försök att maximera nyttan av resultatet från anonyma elevenkäter. Alltså, varför är det viktigt att undersöka elevers alkohol och drogvanor? Här är några synpunkter:

- ▶ En drogvanundersökning ger en någorlunda välgrundad uppfattning om vad och hur mycket skolelever använder av olika berusningsmedel tillsammans med vissa andra variabler.
- ▶ En väl genomförd redovisning av undersökningsresultaten till de lokala politikerna kan bidra till att resurser nyskapas eller om disponeras så att nya prioriteringar görs för det alkohol- och drogförebyggande arbetet.
- ▶ Undersökningsresultaten kan – när de presenteras i media och på konferenser – öka engagemanget mot ungdomsmissbruk, t ex genom förbättrad ANDT-undervisning, effektivare arbete av poliser, socialarbetare, vårdanställda, fritidsledare m fl.
- ▶ En drogvanundersökning kan engagera och aktivera tonårsföräldrar i det alkohol- och drogförebyggande arbetet.
- ▶ Om undersökningarna upprepas årligen eller var annat år kan tidsserien ge indikationer på hur olika drogpreventiva åtgärder ger effekter på ungdomarnas konsumtion av bl a alkohol, narkotika och tobak.
- ▶ En bra undersökning bör minimera antalet liknande lokala undersökningar.
- ▶ Enkätundersökningen ger data som kan användas för fördjupade analyser om orsakssamband.

Några metodproblem med drogvanundersökningar

- Svarens tillförlitlighet

Erfarenheten säger att elever som medvetet överdriver sina drogvanor är få. Överdrifterna är då oftast av den karaktären att det är lätt att exkludera dessa blanketter vid inmatningen. Ibland vill vissa elever imponera på sina kamrater genom att kryssa i en högre alkoholkonsumtion än vad som är den verkliga. Den risken kan minimeras om undersökningen sker under tystnad och att ingen elev kan se vad kamraterna fyller i för svar.

Ett större problem är underrapportering eller osanna svar. Respondenten kan ha en ovilja att svara sanningsenligt på känsliga frågor. Speciellt om elevens beteende innebär ett socialt icke önskvärt eller kriminellt beteende. Detta har visat sig vid flera studier av den vuxna befolkningen. I praktiken innebär det att framförallt frågorna om narkotika sannolikt underrapporteras av de elever som har sådana erfarenheter. Dessa elever kan möjligen känna oro över att deras formulär kan identifieras vilket de uppfattar kan leda till negativa konsekvenser.

- **Bortfall**

I åk 9 brukar bortfallet, d v s frånvaron under en slumpvis vald lektion, ligga på ca 14 %. Det kallas för externt bortfall. Vi vet genom s k bortfallsanalyser att de som konsumerar mycket alkohol och har erfarenhet av narkotika är överrepresenterade i bortfallet. (Vid bortfallsanalyser får de frånvarande eleverna göra enkäten när de återkommer till skolan. Därefter jämförs de med dem som var närvarande vid det ordinarie undersökningstillfället. Vid en sammanräkning brukar frekvenserna stiga med några procentenheter framför allt vad gäller storkonsumtion av alkohol och narkotikaerfarenheter). Man måste därför ta hänsyn till att de resultat man får vid en drogvaneeundersökning innehåller mörkertal på några procent när det gäller dessa beteenden.

Med det interna bortfallet menas att elever som deltar i undersökningen låter bli att svara på vissa frågor i enkäten.

Vad säger resultaten?

Det är viktigt att försöka analysera vad resultaten visar. Om t ex resultaten är goda, (visar en minskning) måste orsaken ändå diskuteras. Beror det på att de unga efterfrågar mindre alkohol, narkotika och tobak? Har deras grundläggande attityd förändrats eller handlar det snarare om att tillgängligheten har minskat? Eller kan en minskning eller ökning förklaras med en allmän trend i regionen eller i landet som helhet?

Sammanfattning av resultaten i årskurs 9

- **Andel rökare 2007-2015:**
kraftig minskning från 21 % år 2007 till 10 % år 2015
- **Andel snusare 2007-2015:**
kraftig minskning från 17 % år 2007 till 7 % år 2015
- **Andel "alkoholkonsumenter" 2007-2015:**
kraftig minskning från 59 % år 2007 till 31 % år 2015
- **Andel som har druckit sex gånger eller fler 2007-2015:**
kraftig ökning från 28 % år 2007 till 57 % år 2015, *obs beräknat på alkoholkonsumenterna*
- **Andel som har använt narkotika 2007-2015:**
minskning från 7 % år 2007 till 5 % år 2015

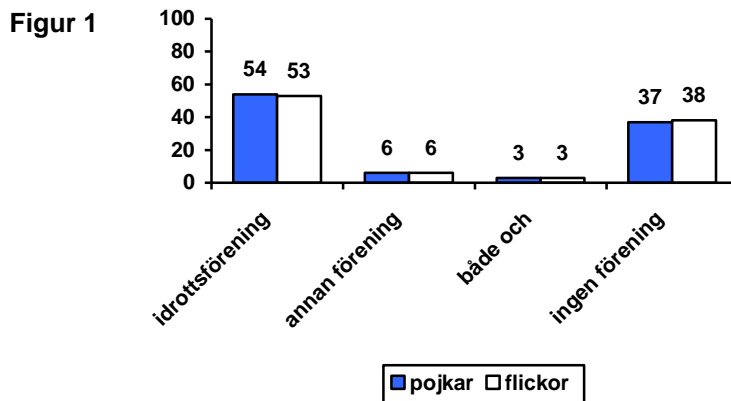
Områden och skolor

Områdesindelning	Skolor (årskurs 9)	Antal ifyllda enkäter
Bergnäset	Bergskolan-NLV BN	98 st av 106 möjliga
Tuna-Råneå	Tunaskolan-Råneskolan	66 st av 74 möjliga
Björkskatan	Björkskataskolan-Norrskenet	130 st av 136 möjliga
Centrala stan	Residensskolan-NLV BV-Montessori	112 st av 128 möjliga
Gammelstad-Sunderbyn	Stadsöskolan-Kråkbergsskolan	135 st av 149 möjliga
Hertsön	Hertsöskolan	72 st av 76 möjliga
Örnäset	Örnässkolan	53 st av 61 möjliga

Resultat årskurs 9

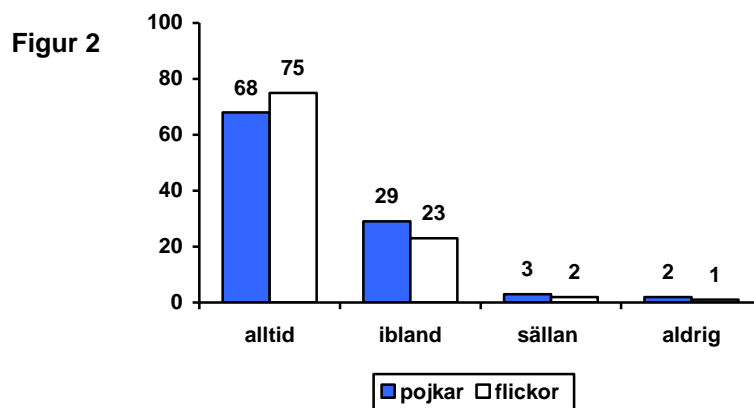
Socialt nät

Medlemskap i föreningar - i procent av samtliga elever i årskurs 9

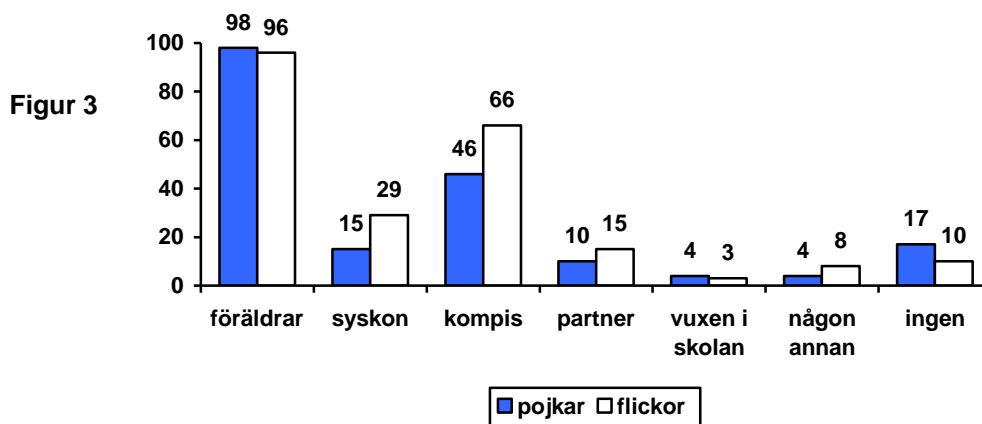
Andelen som uppgav att de tillhör någon förening har ökat bland niondeklassarna i Luleå kommun sedan år 2011. Ca 60 % av eleverna uppgav att de var medlemmar i någon förening och könsfördelningen var helt jämn. Drygt en tredjedel är inte föreningsmedlemmar. Idrottsföreningarna dominerar starkt.

Föräldrars vetskap om var ungdomarna befinner sig på helgkvällar - i procent av samtliga elever i årskurs 9

Drygt 70 % av eleverna i årskurs 9 svarade att deras föräldrar alltid visste vad deras ungdomar gjorde på fredag - och lördagskvällar. Det är ungefär samma procentsats som i förra mätningen och en klar förbättring sedan år 2007 (52 %). Ca fyra procent uppgav att föräldrarna sällan eller aldrig visste vad ungdomarna gjorde (sju procent år 2007 och fyra procent år 2011).

Vem eleverna pratar med om sina bekymmer
 - i procent av samtliga elever i årskurs 9
 möjligt att fylla i flera svarsalternativ

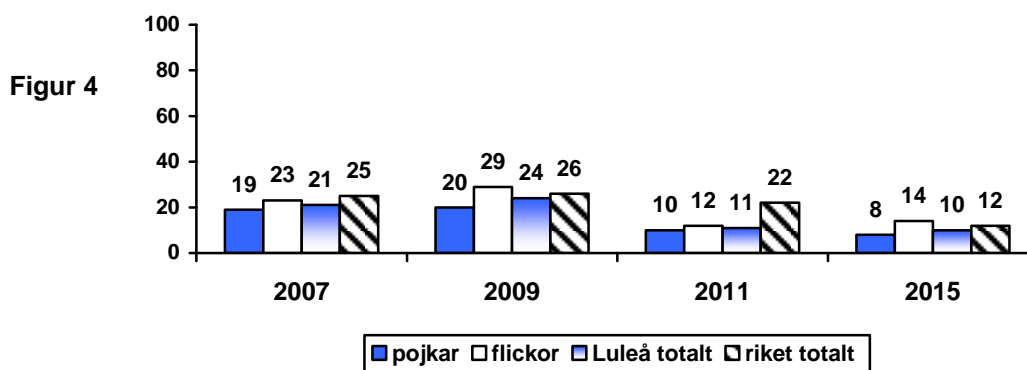

Figur 3 visar att de flesta elever i nian pratar med sina föräldrar och sina kompisar om saker som bekymrar dem. Syskon kommer på tredje plats. Uppdelat på kön visar figuren att flickorna låg högre än pojkarna i de flesta svarsalternativen. De alternativ som har ökat sedan mätningen år 2011 är framför allt "föräldrar" därefter i fallande skala "ingen", "partner" och "kompis". De andra alternativen ligger still eller har sjunkit i betydelse.

Tobak

Andel som röker dagligen eller ibland

- i procent av samtliga elever i årskurs 9

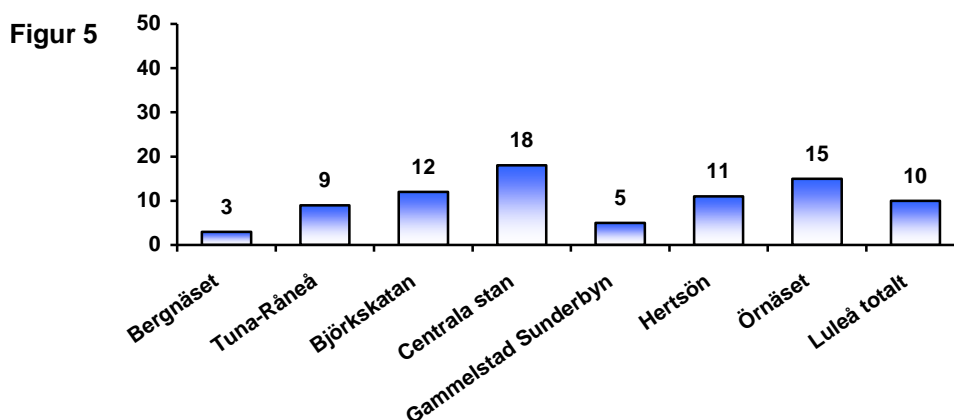

Definitionen av rökare i denna (och tidigare Luleåundersökningar) är att man röker "dagligen" eller "ibland". Sedan 2007 har rökningen halverats bland niorna i kommunen. 2015 års mätning visar att tio procent eller 68 elever rökte i årskurs 9 med en relativt stark övervikt för flickorna. 43 % av de rökande pojkarna röker dagligen. Bland flickorna som röker är 52 % dagligrökare.

CAN:s nationella undersökning år 2015 visar att 12 % av niorna i riket röker. Det är inte helt jämförbart med Luleåundersökningen då definitionen på rökare skiljer sig något åt.

Andel som röker dagligen eller ibland

- årskurs 9, jämförelse mellan områdena

Centrala stan och Örnäset hade betydligt större andelar rökare än snittet för kommunen. Björskkatan låg något över. Framförallt Bergnäset och Gammelstad-Sunderbyn låg betydligt under genomsnittet. Observera att vissa områden innehåller relativt få elever, se sidan 6, vilket innebär att procent-enheterna kan bli något slumpvisa i jämförelse med större enheter/områden.

Tabell 1. Ålder för rökdebut och dagligt rökande i procent av rökarna (årskurs 9)

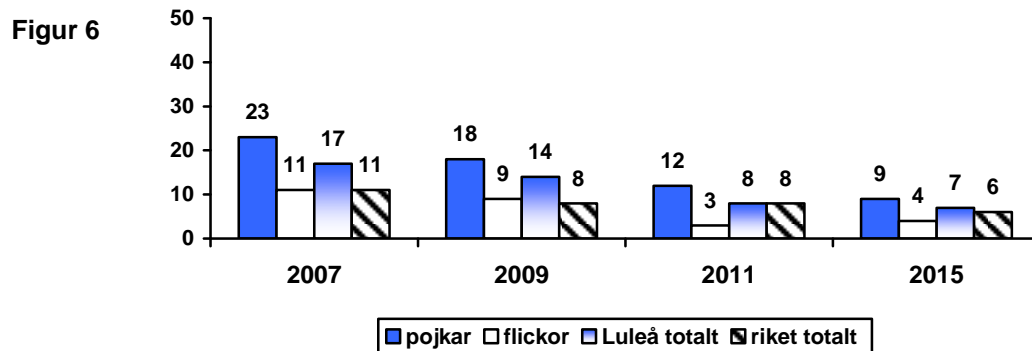
Ålder	Första cigarett %	Dagligt rökande %
10 år eller yngre	14	18
11 år	8	2
12 år	8	8
13 år	22	18
14 år	35	34
15 år	14	20
16 år	1	0

I tabell 1 visas vid vilken ålder eleverna rökte sin första cigarett och ålder för dagligt rökande. Medelåldern för elevernas rökdebut uppgavs 2007 genomsnittligt till 12,6 år och 2011 till 12,9 år. I den här mätningen är snittåldern 13,0 år. Medelåldern för rökdebuten har alltså höjts något igen.

Genomsnittsåldern för dagligt rökande år 2015 blev 13,1 år (13,5 år i mätningen 2011).

Andel som snusar dagligen eller ibland

- i procent av samtliga elever i årskurs 9

Snusningen har mer än halverats bland niorna i kommunen sedan mätningen år 2007. I den här mätningen uppgav nio respektive fyra procent av pojkarna och flickorna att de snusade dagligen eller ibland. Sammantaget ger det sju procent vilket var ungefär samma värde som i riket (CAN 2015). Undersökningarna är inte helt jämförbara med varandra då svarsalternativen skiljer sig åt.

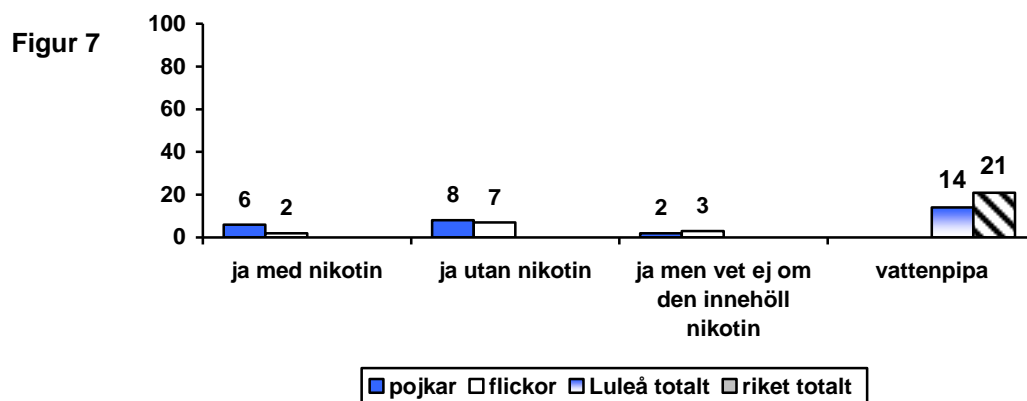
Tabell 2. Ålder för snusdebut och dagligt snusande i procent av snusarna (årskurs 9)

Ålder	Första snus %	Dagligt snusande %
10 år eller yngre	11	22
11 år	4	2
12 år	10	0
13 år	22	9
14 år	34	44
15 år	19	27
16 år	1	0

I tabell 2 visas fördelningen på de åldrar eleverna uppgav som snusdebut och dagligt snusande. Medelåldern för elevernas snusdebut har höjts från 12,7 år (2007) och 13,1 år (2011) till 13,2 år (2015).

Den ålder som flest elever uppgav att de började snusa dagligen var 14 år. Medelåldern för när eleverna började snusa dagligen 2011 blev 14,1 år. I denna mätning blev resultatet 13,3 år vilket nog måste ifrågasättas, då hela 22 % av de 41 snusarna uppgav att de började snusa dagligen som 10 åringar eller yngre.

Andel som någon gång rökt vattenpipa - i procent av samtliga elever i årskurs 9

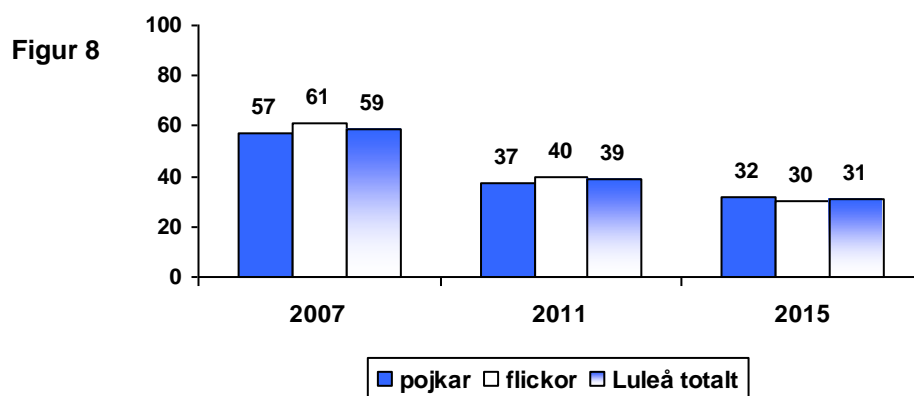

Ca 14 % av niondeklassarna har någon gång rökt vattenpipa med eller utan nikotin. Pojkarna övervägde. Ca fyra procent hade rökt med nikotin och här övervägde pojkarna starkt. I riket uppgav 21 % i CAN:s undersökning att de hade rökt vattenpipa med eller utan nikotin.

I Luleåundersökningen 2011 uppgav ca 16 % av samtliga niondeklassare att de hade rökt vattenpipa.

Alkohol

Andel som någon gång har druckit minst ett glas alkohol - i procent av samtliga elever i årskurs 9

59 % av eleverna i årskurs nio svarade att de hade druckit minst ett glas alkohol i mätningen 2007. I 2015 års undersökning uppgav endast 31 % att de någon gång har druckit samma mängd med en liten övervikt för pojkarna.

Tyvärr är det inte möjligt att göra någon riktigt bra jämförelse mellan Luleå och riket då det gäller andelen alkoholkonsumenter i nian eftersom frågan ställs olika i de båda undersökningarna. Trots det är den nationella trenden för andelen alkoholkonsumenter klart sjunkande och överensstämmande med Luleå.

Tabell 3. Ålder för första alkoholglaset och första berusning i procent av alkoholkonsumenterna (år 9)

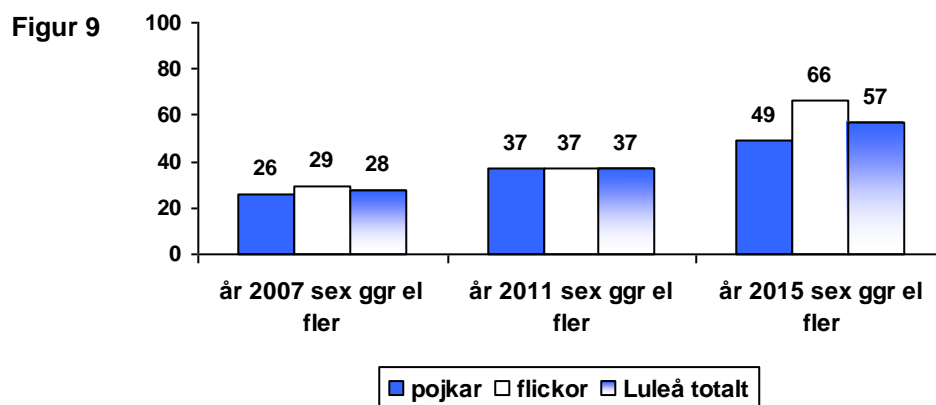
Ålder	Första alkoholglaset %	Första berusningen %
10 år eller yngre	8	2
11 år	4	2
12 år	12	4
13 år	22	15
14 år	33	24
15 år	22	17
16 år	0	2

De flesta Luleå-nior som konsumerar alkohol uppgav 14 år som den vanligaste åldern för såväl första glaset som den första berusningen. Medelåldern när eleverna drack första gången 2007 var 13,3 år. År 2011 blev resultatet 13,8 år och i denna mätning skedde alkoholdebuten genomsnittligt vid 13,3 år, alltså samma resultat som år 2007.

I mätningen 2007 var medelåldern 13,5 år för den första berusningen beräknat på alkoholkonsumenterna. I 2011 års undersökning blev resultatet 14,0 år vilket är samma snittålder som i denna undersökning.

Andel som har druckit alkohol vid minst sex tillfällen

- i procent av alkoholkonsumenterna i årskurs 9

En intressant iakttagelse är att andelen alkoholkonsumenter (figur 8) som har druckit minst ett glas alkohol har minskat från 59 till 31 % mellan 2007 och 2015. Men bland dem som konsumerar alkohol (figur 9 precis ovanför) har andelen som druckit alkohol vid minst sex tillfällen ökat från 28 till 57 %. Nykterhetsgruppen har alltså blivit större men det har också gruppen som dricker oftare. Med andra ord har polariseringen ökat bland ungdomarna i årskurs nio. Samma trend kan ses i andra undersökningar under senare år.

I årskurs 9 är det allra vanligast att man har druckit en till fem gånger (47 % bland alkoholkonsumenterna). 27 % uppgav att de hade druckit 6-10 gånger och 30 % svarade att de hade druckit fler än tio gånger. Könsmässigt övervägde pojkarna i gruppen som hade druckit alkohol 1-5 gånger. Flickorna övervägde i de två andra grupperna, dvs de som har druckit 6-10 gånger och mer än 10 gånger.

Andel som har druckit alkohol vid minst sex tillfällen

- i antal av alkoholkonsumenterna, jämförelse mellan områdena

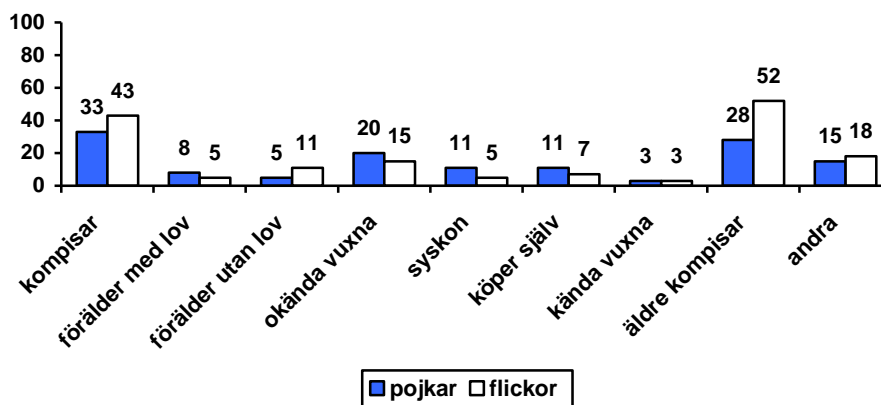
Antal personer som angett att de har druckit alkohol vid minst sex tillfällen uppgår till 117 st för hela kommunen. Dessa personer är relativt jämt fördelade mellan de olika områdena, med undantag Örnäset som har lägst antal som druckit vid minst sex tillfällen samt Centrala stan där antalet är som högst. Jämför man Centrala stan och Örnäset så är det drygt fem gånger fler som druckit sex gånger eller fler i området Centrala stan.

Även Björkskatan har något fler personer som druckit vid minst sex tillfällen.

De vanligaste anskaffningssätten för alkohol

- i procent av alkoholkonsumenterna i årskurs 9
möjligt att fylla i flera alternativ

Figur 11

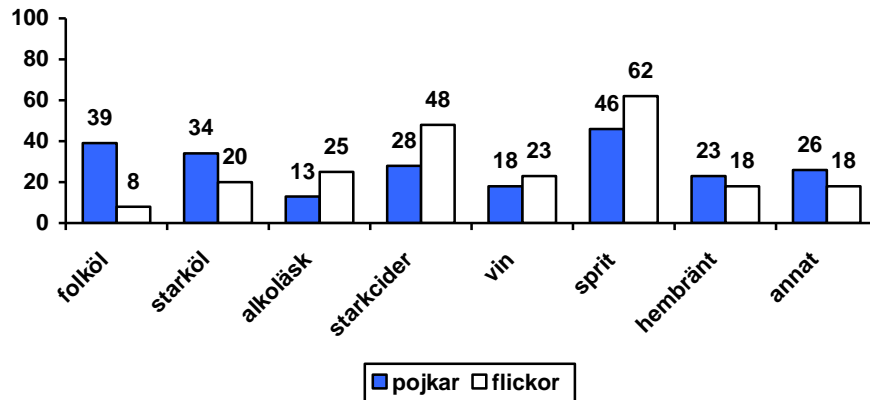

De allra flesta alkoholkonsumenter kryssade i "kompisar" (38 %) eller "äldre kompisar" (40 %) som svar på frågan hur de får tag på alkohol. Som god trea kom "okända vuxna" med 17 %. De egna föräldrarnas betydelse som införskaffare av alkohol har minskat radikalt sedan förra mätningen. Däremot uppgav hela nio procent att de hade köpt alkoholen själva vilket ska jämföras med tre procent senast. På sju av tretton skolor visade det sig att ingen elev hade fått alkohol genom de egna föräldrarna.

Vad eleverna vanligen dricker

- i procent av alkoholkonsumenterna i årskurs 9
möjligt att fylla i flera alternativ

Figur 12

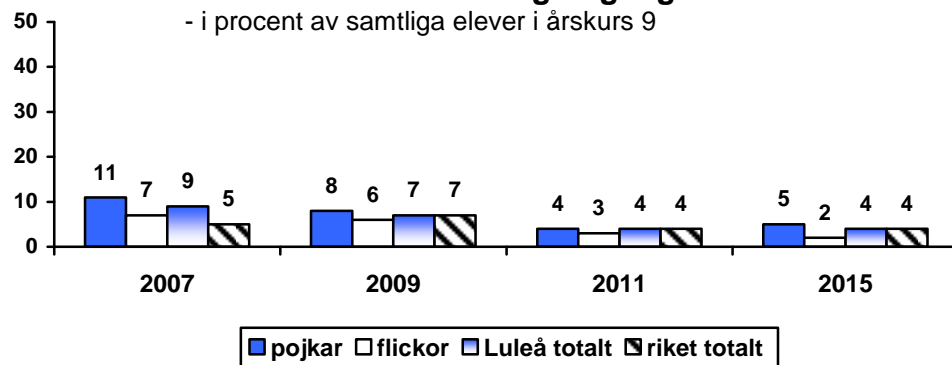
Det var en större andelar pojkar än flickor som drack folköl, starköl, hembränt och "annat". Flickorna övervägde när det gäller de andra alkoholsorterna. De sorter som vanligen konsumerades (sammanlagt av båda könen) var i fallande skala sprit, starkcider, starköl och folköl. Minst vanligt var vin och hembränd sprit. Jämfört med förra mätningen har framförallt sprit och hembränt ökat markant i popularitet.

Sniffning och läkemedelsberusning

Andel som har sniffat någon gång

- i procent av samtliga elever i årskurs 9

Figur 13

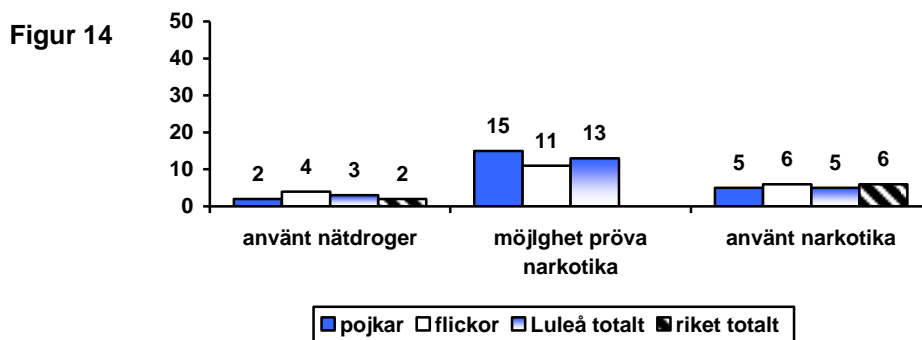
Andelen niondeklassare som uppgav att de har sniffat minst en gång har mer än halverats sedan mätningen år 2007 och hamnade nu på fyra procent. Majoriteten av de som har sniffat är pojkar (17 st pojkar jmf med 6 flickor). Andelen som har sniffat var lika med riksgenomsnittet (CAN 2015).

Tolv pojkar och sju flickor (ca tre procent) uppgav att de hade använt läkemedel i berusningssyfte.

Narkotika

Andel som använt s k nätdroger, haft möjlighet att pröva narkotika och som använt narkotika

- i procent av samtliga elever i årskurs 9

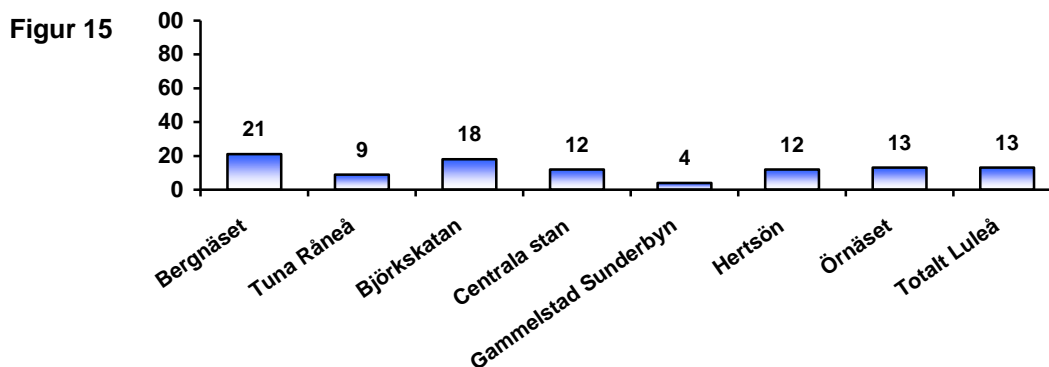

Nio elever (knappt tre procent) av 648 respondenter uppgav att de någon gång har använt s k nätdroger. Med nätdroger avses droger som beställts via Internet och som inte är narkotikaklassade. Dessa medel har i stort sett alltid narkotiska effekter men då lagstiftningen släpar efter så tar det en viss tid innan preparatet i fråga blir analyserat och uppfört på listan över narkotiska preparat.

Cirka 13 % svarade att de har haft möjlighet att pröva narkotika (15 % vid mätningen 2011). Frågan ställdes inte i CAN:s mätning 2015.

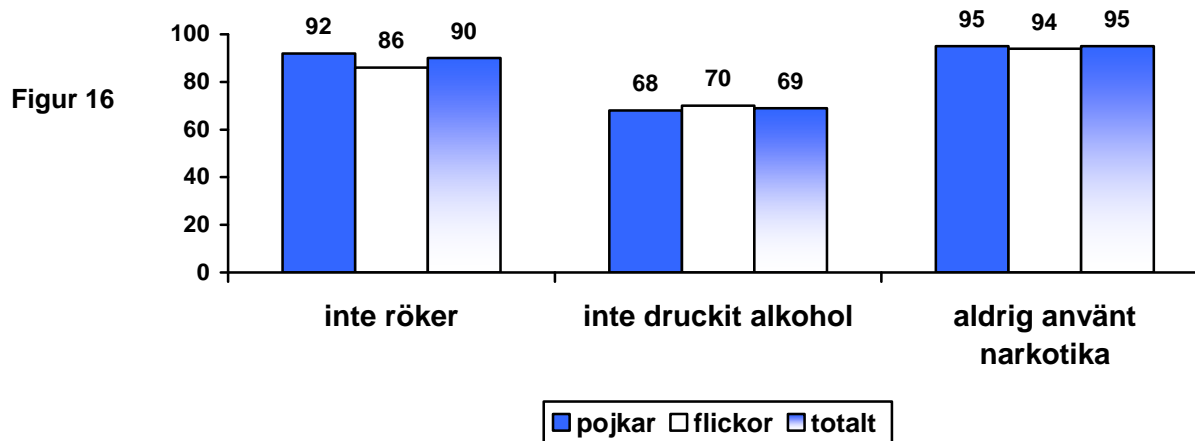
Andelen som har använt narkotika bland niorna i Luleå kommun var fem procent med en liten procentuell övervikt för flickorna jämfört med sex procent i riket (CAN 2015). Detta är för Luleås del en minskning sedan mätningen år 2007 men en ökning från 2011.

Andel som haft möjlighet att pröva narkotika
 - i procent av samtliga elever i årskurs 9, jämförelse mellan områdena

Figur 15 ger en fingervisning om hur pass exponerade eleverna var för narkotika i de olika områdena. Nu är det inte hela sanningen då resultaten beror på hur pass mobila ungdomarna var. Man kan ju ha haft möjlighet att pröva någon annanstans. Största andelarna som haft möjlighet att pröva narkotika hade sin skolhemvist i Bergnäset och Björkskatan. Minsta andelen fanns i Gammelstad-Sunderbyn. Könsmässigt var det en övervikt för pojkarna (15 % pojkar jämfört med 11 % flickor).

Andel elever som inte röker, inte druckit alkohol och aldrig använt narkotika
 - i procent av samtliga elever i årskurs 9

- **Andel rökfria 2007-2015:**
Andelen rökfria har dubblerats
- **Andel icke konsumenter av alkohol 2007-2015:**
Andelen alkoholfria har ökat kraftigt
- **Andel narkotikafria 2007-2015:**
Andelen narkotikafria har ökat

Sammanfattning av resultaten i årskurs 2

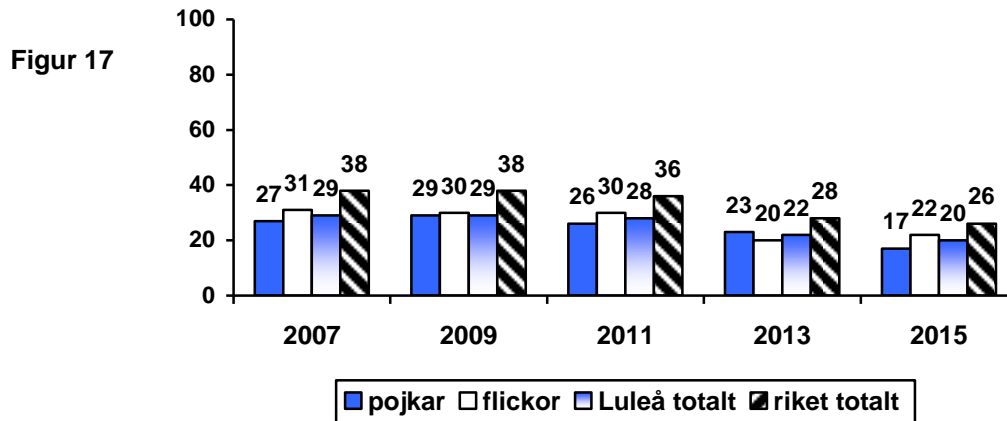
- **Andel rökare 2007-2015:**
Stark minskning från 29 % år 2007 till 20 % år 2015
- **Andel snusare 2007-2015:**
Stark minskning från 24 % år 2007 till 14 % år 2015
- **Andel "alkoholkonsumenter" 2007-2015:**
Stark minskning från 86 % år 2007 till 73 % år 2015
- **Andel intensivkonsumenter 2007-2015:**
Svag minskning från 36 % år 2007 till 34 % år 2015
- **Andel som har använt narkotika 2007-2015:**
Stark minskning från 12 % år 2007 till 7 % år 2015

Resultat årskurs 2

Tobak

Andel som röker

- i procent av samtliga elever i årskurs 2

Andelen av årskurs 2-eleverna som uppgav att de röker (dagligen eller ibland) har varit nästan identisk över de tre första mätningar från år 2007. Men i 2013 års mätning hade andelen rökare minskat kraftigt till 22 %. Minskningen fortsätter också i årets mätning och visar att totalt 20 % röker. Det är det lägsta värdet sedan mätningarna startade år 2007. Flickorna överväger bland rökarna (22 % flickor jmf med 17 % pojkar). I riket uppgav 26 % att de röker år 2015 (CAN). Undersökningarna är inte helt jämförbara då definitionen av rökare har ändrats en del i CAN:s rapport till att också innefatta de som "röker nästan varje dag" och de som "feströker".

Tabell 4. Ålder för rökdebut och dagligt rökande i procent av alla som rökt (årskurs 2)

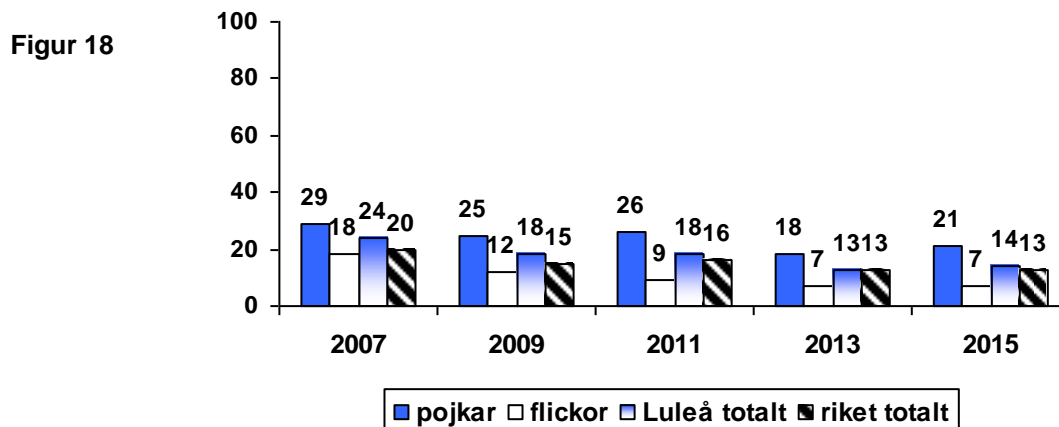
Ålder	Första cigarett %	Dagligt rökande %
10 år eller yngre	9	8
11 år	4	6
12 år	7	8
13 år	11	11
14 år	11	15
15 år	19	15
16 år	23	23
17 år	16	9
18 år	2	5

I tabell 1 visas vid vilken ålder årskurs 2-eleverna rökte sin första cigarett (beräknat på de 308 elever som har rökt någon gång) och ålder för dagligt rökande beräknat på de 77 elever som uppgav att de röker dagligen. Medelåldern för elevernas rökdebut uppgavs i denna mätning till 14,5 år (2013 uppgavs medelåldern för rökdebuten till 14,1 år).

Genomsnittsåldern för dagligt rökande var 14,7 år i denna mätning jämfört med 14,9 år i förra undersökningen. Dessa elever började alltså röka dagligen något tidigare än den förra undersökningsgruppen. 35 pojkar och 42 flickor uppgav att de röker dagligen.

Andel som snusar

- i procent av samtliga elever i gymnasiets årskurs 2

Andelen snusare bland årskurs 2-eleverna har minskat dramatiskt sedan mätningen 2007 och hamnar nu på 14 % vilket var ungefär lika med riket (CAN 2015). Könsfördelningen i Luleå var mycket ojämn (21 % pojkar snusade jmf med sju procent flickor).

Tabell 5. Ålder för snusdebut och dagligt snusande i procent av alla som har snusat (årskurs 2)

Ålder	Första snus %	Dagligt snusande %
10 år eller yngre	10	5
11 år	3	1
12 år	5	1
13 år	8	8
14 år	12	12
15 år	16	16
16 år	22	26
17 år	10	27
18 år	2	1

I tabell 2 visas fördelningen på de åldrar eleverna uppgav som snusdebut beräknat på de 239 elever som har snusat någon gång och dagligt snusande (75 elever). Medelåldern för elevernas snusdebut i den här mätningen blev 15,0 år jämfört med 14,3 år i förra mätningen.

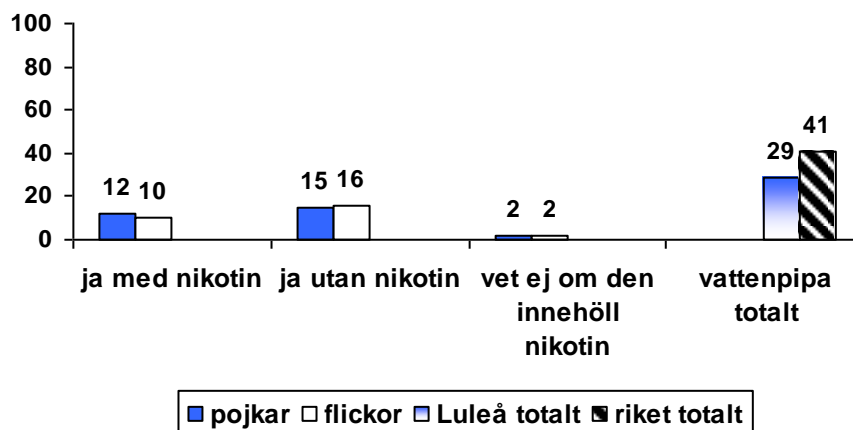
De åldrar som flest elever uppgav att de började snusa dagligen var 16 och 17 år, precis som i undersökningen år 2013.

Medelåldern för att börja snusa dagligen i denna mätning var 15,0 år vilket är en liten sänkning i snittålder sedan förra mätningen.

Andel som någon gång har rökt vattenpipa

- i procent av samtliga elever i gymnasiets årskurs 2

Figur 19

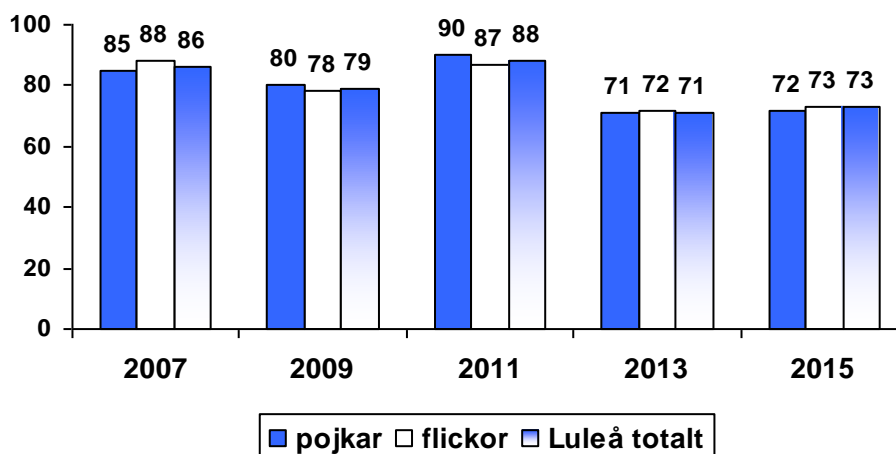
29 % av årskurs 2-eleverna har någon gång rökt vattenpipa med eller utan nikotin. Det är samma nivå som år 2013 och en relativt kraftig minskning från 2011 års resultat på 38 %. Könsfördelningen är jämn. I riket hade 41 % rökt vattenpipa med eller utan nikotin minst en gång (CAN 2015).

Alkohol

Andel som någon gång har druckit minst ett glas alkohol

- i procent av samtliga elever i gymnasiets årskurs 2

Figur 20

Andelen som någon gång har druckit alkohol har minskat radikalt sedan år 2007 och mest mellan mätningarna år 2011 och 2013. Det har varit en ganska jämn könsfördelning i alla fem undersökningarna. I den senaste är det jämnt mellan könen men en större andel flickor (65 %) än pojkar (59 %) har druckit alkohol fler gånger. Det går tyvärr inte att jämföra med CAN:s riksresultat då frågorna är helt olika.

Tabell 6. Ålder för första alkoholglaset och första berusning i procent av alkoholkonsumenterna (år 2)

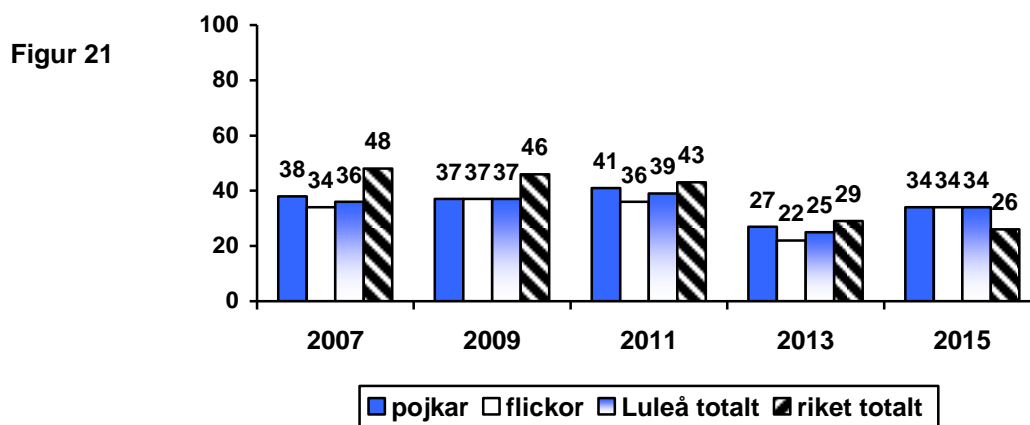
Ålder	Första alkoholglaset %	Första berusningen %
10 år eller yngre	3	1
11 år	2	1
12 år	4	2
13 år	7	6
14 år	15	14
15 år	24	24
16 år	28	35
17 år	9	13
18 år	2	3

De flesta årskurs 2-elever som konsumerar alkohol uppgav 15 och 16 år som de vanligaste åldrarna för såväl första glaset som den första berusningen. Medelåldern när eleverna drack första gången år 2007 var 13,3 år. I mätningen 2011 blev resultatet 13,8 år och i denna undersökning höjdes debutåldern kraftigt till 14,9 år.

I mätningen 2007 var medelåldern 13,5 år för den första berusningen beräknat på dem som varit berusade. I 2011 års undersökning blev resultatet 14,0 år och i denna mätning blev snittåldern 15,2 år vilket ytterligare bekräftar den positiva trenden.

Andel intensivkonsumenter av alkohol

- i procent av samtliga elever i gymnasiets årskurs 2

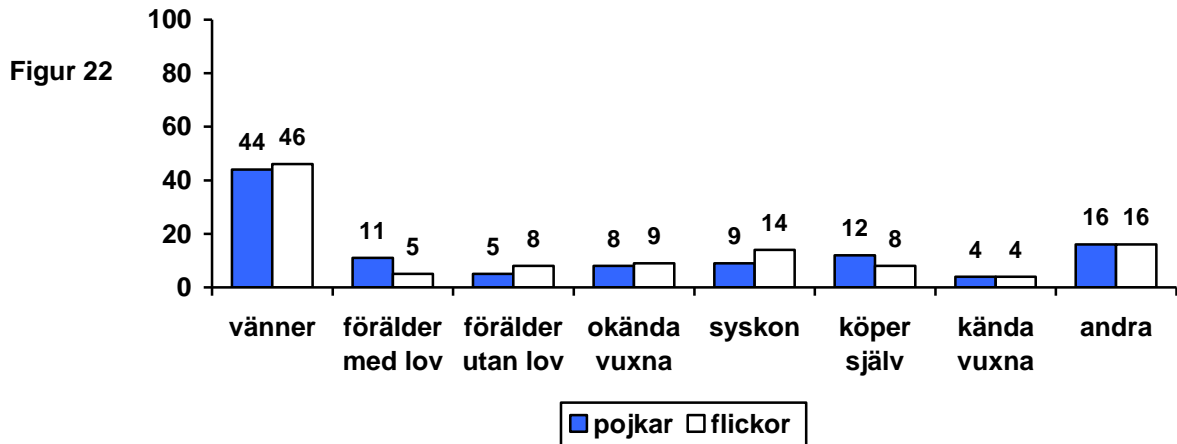
Intensivkonsumtion är ett begrepp som används i många mätningar av alkoholkonsumtion bland ungdomar och vuxna. I frågeblanketten framgår att med intensivkonsumtion menas att man vid ett och samma tillfälle dricker en fjärdedels flaska sprit eller en hel flaska vin eller 4 burkar starköl eller 4 burkar starkcider eller 4 burkar/flaskor alkoläsk eller 6 burkar öl klass II (folköl).

Den andel av eleverna som har en sådan konsumtion minst en gång per månad redovisas i diagrammet ovan.

Andelen intensivkonsumenter har totalt sett minskat med elva procentenheter från mätningen år 2007 till mätningen år 2013. 2015 års resultat visar däremot en kraftig ökning av intensivkonsumenterna från 25 till 34 %. Könsfördelningen var helt jämn vilket bör tas på allvar då flickor tål mindre mängd alkohol än pojkar och därmed skadas lättare. I riket uppgav 26 % att de var intensivkonsumenter av alkohol (CAN 2015).

De vanligaste anskaffningssätten för alkohol

- i procent av alkoholkonsumenterna i gymnasiet årskurs 2
möjligt att fylla i flera alternativ

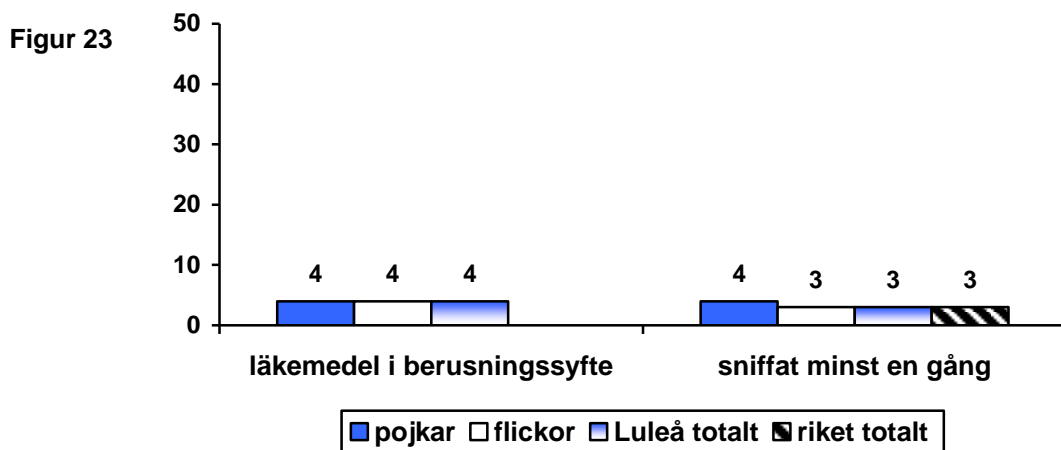

Knappt hälften av alkoholkonsumenterna uppgav att det vanligaste sättet att skaffa alkohol var genom "vänner" både under och över 18 år. Att skaffa alkohol genom "andra" kom tvåa. "syskon" som skaffade alkohol kom på tredje plats. Detta var också ordningsföljden i förra mätningen. De sätt som har ökat kraftigt i betydelse sedan år 2013 är "andra" (nu 16 %), "syskon" (nu 12 %), "köper själv" (nu 10 %), "Föräldrar med lov" och "okända vuxna" (nu 8 % vardera) samt "föräldrar utan lov" (nu 7 %). Könsfördelningen var relativt jämn i de flesta anskaffningssätt förutom genom "förälder med lov", "köper själv" och "syskon". Se diagrammet ovan.

Läkemedelsberusning och sniffning

Andel som använt läkemedel i berusningssyfte och som sniffat minst en gång

- i procent av samtliga elever i gymnasiet årskurs 2

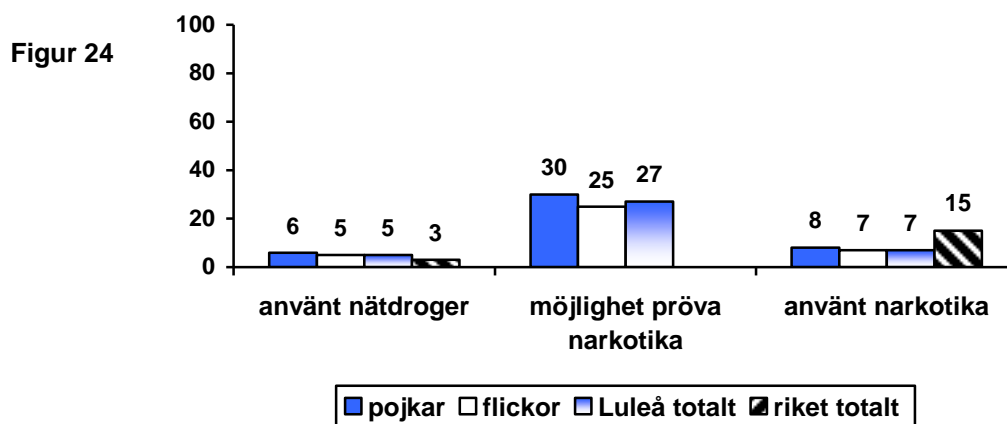
Fyra procent eller 24 elever med jämn könsfördelning uppgav att de har använt läkemedel i berusningssyfte. Det är samma nivå som år 2013.

Fyra procent av pojkarna och tre procent av flickorna svarade att de har sniffat minst en gång. Det ger cirka tre procent totalt vilket var samma nivå som i riket (CAN 2015). Nivån år 2013 bland tvåorna i Luleå var ca fem procent.

Narkotika

Andel som använt s k nättdroger, haft möjlighet att pröva narkotika och som använt narkotika

- i procent av samtliga elever i gymnasiets årskurs 2

Totalt sex procent (åtta procent år 2011) uppgav att de hade använt s k nättdroger någon gång (sex procent pojkar jämfört med fem procent flickor). I riket 2015 svarade tre procent av respondenterna (fyra procent pojkar och tre procent flickor) att de hade använt s k nättdroger.

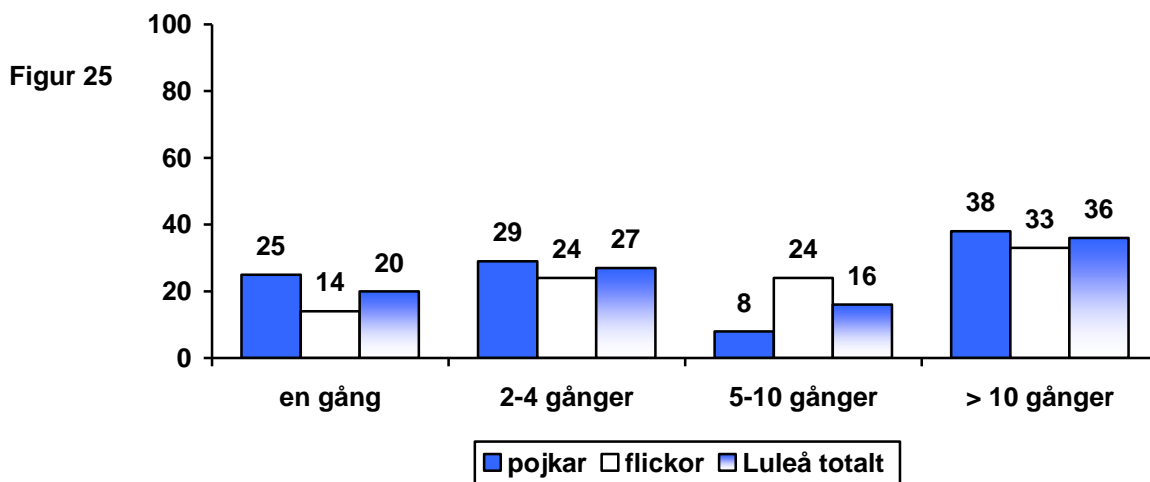
27 % av årskurs 2-eleverna svarade att de hade haft möjlighet att pröva narkotika. Det var en lägre andel jämfört med år 2013 (33 %). Könsfördelningen var något ojämn med 30 % pojkar och 25 % flickor. I CAN:s frågeformulär finns inte frågan om möjlighet att pröva narkotika med längre varför ingen jämförelse kan göras med riket. Möjligheten att pröva narkotika har minskat kraftigt sedan år 2007 i Luleå kommun. Det året uppgav 37 % att de haft den möjligheten.

Cirka sju procent eller 46 elever bland tvåorna i kommunen uppgav att de hade använt narkotika vid minst ett tillfälle. Det var i stort sett jämn fördelning mellan könen. I riket svarade 15 % (17 % pojkar jmf med 14 % flickor) av åk 2-eleverna att de hade använt narkotika (CAN 2015).

Det interna bortfallet på fråga 14 (antal som ej svarat) är elva pojkar och fyra flickor vilket får räknas som ett mörkertal. En rimlig antagelse är att ett antal elever som finns i det interna bortfallet har använt narkotika.

Antal konsumtionstillfällen för narkotika

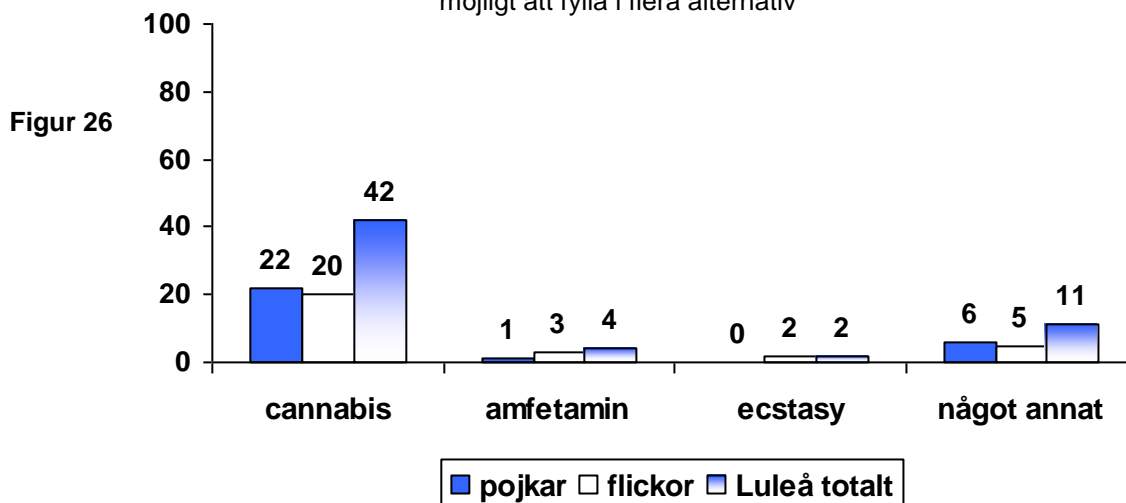
- fördelat i procent på dem som har använt narkotika i gymnasiets årskurs 2

Det var lika andelar pojkar och flickor som hade använt narkotika en till tio gånger. Pojkarna övervägde i gruppen som hade använt narkotika fler än 10 gånger. Drygt en tredjedel av de 46 ungdomar (83 stycken år 2013) som uppgav att de har använt narkotika fyllde i en frekvens som översteg 10 gånger vilket är ungefär samma andel som i förra mätningen.

Antal elever som använt olika narkotikasorter

- gymnasiets årskurs 2
möjligt att fylla i flera alternativ

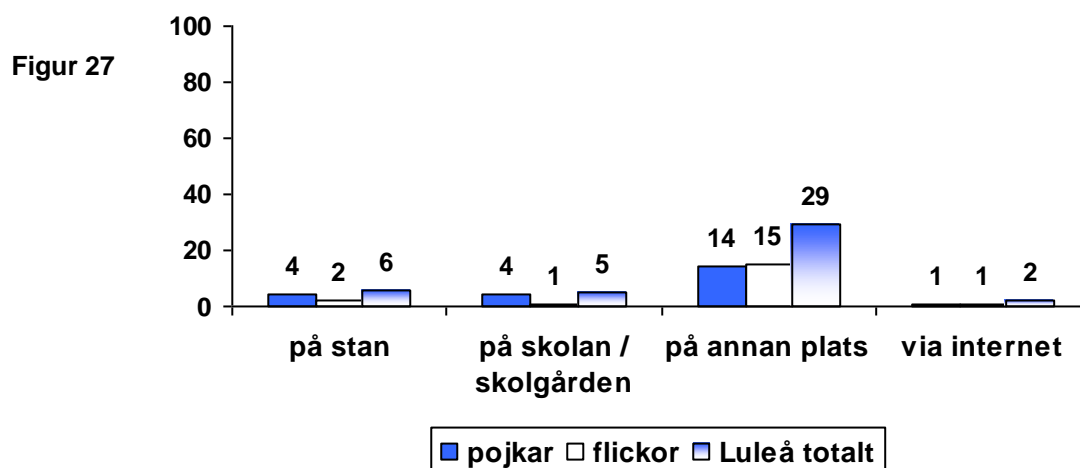

Cannabis, det vill säga hasch eller marijuana var den i särklass vanligaste narkotikasorten. 42 elever (69 elever år 2013) uppgav att de hade använt cannabis minst en gång. På andra plats (elva elever) kom "något annat" som inte närmare går att bestämma. Sex elever (jmf med 20 stycken år 2013) uppgav att de hade använt amfetamin eller ecstasy.

Det var möjligt att fylla i fler alternativ vilket innebär att summan av användare av de olika preparaten överstiger de 46 unika individer som uppgav att de har använt narkotika.

Antal elever som har skaffat narkotika på olika sätt

- gymnasiets årskurs 2

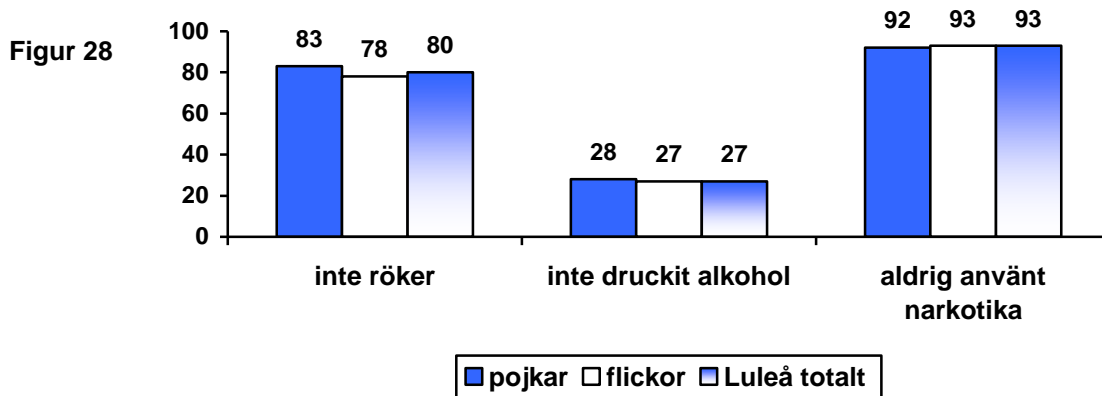

Det var få elever som uppgav att de hade skaffat narkotika i skolan eller via Internet. Det klart vanligaste svaret (29 individer) var "på annan plats" som vi inte vet mer om.

Dopningsmedel

Två pojkar och tre flickor svarade att de hade använt dopningsmedel jämfört med tolv pojkar och fyra flickor i förra undersökningen. Totalt fyra elever hade gjort det flera gånger (14 elever år 2013). Andelen som uppgav att de hade dopat sig var alltså knappt en procent vilket är det lägsta resultatet i tidsserien.

Andel elever som inte röker, inte druckit alkohol och aldrig använt narkotika
- i procent av samtliga elever i årskurs 2

- **Andel rökfria 2007-2015:**
Andelen har ökat från 71 % år 2007 till 80 % år 2015
- **Andel icke konsumenter av alkohol 2007-2015:**
Andelen har ökat kraftigt från 14 % år 2007 till 27 % år 2015
- **Andel narkotikafria 2007-2015:**
Andelen har ökat från 89 % från år 2007 till 93 % år 2015

Referenser

Skolelevs drogvanor 2015, CAN - rapport 154.

Tidigare drogvaneundersökningar i Luleå kommun: år 2007, 2009, 2011 och 2013.

Drogvaneundersökning 2015

Enkät till samtliga elever i åk 9 i Luleå kommun

Fråga 1. Vilken skola går du på?

☐ Bergskolan	☐ Residensskolan	☐ Björkskataskolan
☐ Hertsöskolan	☐ Kråkbergsskolan	☐ Norrskenet
☐ Stadsöskolan	☐ Råneskolan	☐ Nya läroverket BV
☐ Tunaskolan	☐ Örnässkolan	☐ Nya läroverket BN
☐ Montessori		

Fråga 2. Du som fyller i enkäten är?

- Kille
- Tjej

Fråga 3. Är du medlem i någon förening (ange ett eller flera alternativ)?

- Ja, i idrottsförening
- Ja, i annan förening
- Nej

Fråga 4. Vet någon av dina föräldrar om var du är på fredag- och lördagskvällar?

- Alltid
- Ibland
- Sällan
- Aldrig

Fråga 5. Vem brukar du prata med om sådant som verkligen bekymrar dig (ange ett eller flera alternativ)?

☐ Föräldrar	☐ Syskon	☐ Kompis
☐ Pojk/flickvän	☐ Vuxen i skolan	☐ Annan vuxen
☐ Annan	☐ Ingen	

Fråga 6. Röker du?

- Nej, har aldrig rökt
- Nej, har bara provat
- Ja, röker ibland
- Ja, röker dagligen
- Nej, har slutat röka

Om du har rökt, hur gammal var du när du...

Rökte din första cigarett 10 år eller yngre 11 år 12 år 13 år
 14 år 15 år 16 år

Rökte cigaretter dagligen 10 år eller yngre 11 år 12 år 13 år
 14 år 15 år 16 år

Fråga 7. Snusar du?

- Nej, har aldrig snusat
- Nej, har bara provat
- Ja, snusar ibland
- Ja, snusar dagligen
- Nej, har slutat snusa

Om du har snusat, hur gammal var du när du...

Tog din första snusprilla 10 år eller yngre 11 år 12 år 13 år
 14 år 15 år 16 år

Snusade dagligen 10 år eller yngre 11 år 12 år 13 år
 14 år 15 år 16 år

Fråga 8. Har du någon gång rökt vattenpipa?

- Nej Ja, med nikotin Ja, utan nikotin Ja, men vet ej om den innehöll nikotin

Fråga 9. Har du druckit alkohol någon gång (minst ett glas)?

- Ja, en gång
- Ja, flera gånger
- Nej

OBS! Om du svarat nej, gå till fråga 16

Fråga 10. Hur gammal var du när du första gången drack minst ett glas alkohol?

- 10 år eller yngre 11 år 12 år 13 år 14 år
 15 år 16 år

Fråga 11. Hur gammal var du när du första gången blev berusad av alkohol?

- 10 år eller yngre 11 år 12 år 13 år 14 år
 15 år 16 år Har aldrig varit berusad

Fråga 12. Hur många gånger har du druckit alkohol?

- 1-5 gånger 6-10 gånger Mer än 10 gånger

Fråga 13. Hur får du tag i det du dricker (ange ett eller flera alternativ)?

- Köper själv Föräldrar utan lov Föräldrar med lov
 Okända vuxna Kända vuxna Syskon
 Kompisar Äldre kompisar (18 år och äldre)
 Andra

Fråga 14. Vad brukar du vanligen dricka (ange ett eller flera alternativ)?

- Folköl Starköl Alkoläsk
 Starkcider Vin Sprit
 Hembränd sprit Annat

Fråga 15. Har du sniffat någon gång?

- Ja
 Nej

Fråga 16. Har du någon gång använt läkemedel i berusningssyfte?

- Ja
 Nej

Fråga 17. Har du någon gång använt narkotikaliknande medel, så kallade Nätdroger?

- Nej Ja, en gång Ja, flera gånger

Fråga 18. Har du någon gång haft möjlighet att pröva narkotika ?

Med narkotika avses tex hasch, marijuana, amfetamin, ecstasy m.m.

- Ja
- Nej

Fråga 19. Har du använt narkotika någon gång?

- Ja
- Nej

OBS! Om du svarat nej så avslutas enkäten här.

Fråga 20. Hur många gånger har du använt narkotika?

- En gång
- 2-4 gånger
- 5-10 gånger
- Mer än 10 gånger

Fråga 21. Vilket eller vilka slag av narkotika har du använt (ange ett eller flera alternativ)?

- Hasch/Marijuana
- Amfetamin
- Ecstasy
- Annat

Tack för din medverkan i Luleå kommuns lokala drogvaneundersökning!

Drogvaneundersökning 2015

Enkät till samtliga elever i åk 2 på gymnasiet i Luleå

Fråga 1. Du som fyller i enkäten är:

- Kille
- Tjej

Fråga 2. Röker du?

- Nej, har aldrig rökt
- Nej, har bara provat
- Ja, röker ibland
- Ja, röker dagligen
- Nej, har slutat röka

Om du har rökt, hur gammal var du när du...

Rökte din första cigarett 10 år eller yngre 11 år 12 år 13 år
 14 år 15 år 16 år 17 år 18 år

Rökte cigaretter dagligen 10 år eller yngre 11 år 12 år 13 år
 14 år 15 år 16 år 17 år 18 år

Fråga 3. Snusar du?

- Nej, har aldrig snusat
- Nej, har bara provat
- Ja, snusar ibland
- Ja, snusar dagligen
- Nej, har slutat snusa

Om du har snusat, hur gammal var du när du...

Tog din första snusprilla 10 år eller yngre 11 år 12 år 13 år
 14 år 15 år 16 år 17 år 18 år

Snusade dagligen 10 år eller yngre 11 år 12 år 13 år
 14 år 15 år 16 år 17 år 18 år

Fråga 4. Har du någon gång rökt vattenpipa?

Nej Ja med nikotin Ja, utan nikotin Ja, men vet ej om den innehöll nikotin

Fråga 5. Har du druckit alkohol någon gång (minst ett glas)?

- Ja, en gång
 - Ja, flera gånger
 - Nej
- OBS! Om du svarat nej, gå till fråga 10

Fråga 6. Hur gammal var du när du första gången drack minst ett glas alkohol?

- 10 år eller yngre 11 år 12 år 13 år 14 år
 15 år 16 år 17 år 18 år

Fråga 7. Hur gammal var du när du första gången blev berusad av alkohol?

- 10 år eller yngre 11 år 12 år 13 år 14 år
 15 år 16 år 17 år 18 år
 Har aldrig varit berusad

Fråga 8. Hur ofta händer det att du vid ett och samma tillfälle dricker alkohol motsvarande

- en fjärdedels flaska sprit, eller
- en hel flaska vin, eller
- 4 burkar starköl, eller
- 4 burkar starkcider, eller
- 4 burkar/flaskor alkoholisk, eller
- 6 burkar öl klass II (folköl)

- Någon gång i månaden eller oftare Mer sällan Aldrig

Fråga 9. Hur får du tag i det du dricker (ange ett eller flera alternativ)?

- Köper själv Föräldrar utan lov Föräldrar med lov
 Okända vuxna Kända vuxna Syskon
 Kompisar Äldre kompisar (18 år och äldre)
 Andra

Fråga 10. Har du någon gång använt läkemedel i berusningssyfte?

- Ja
 Nej

Fråga 11. Har du sniffat någon gång?

- Ja
 Nej

Fråga 12. Har du någon gång använt narkotikaliknande medel, så kallade nättdroger?

- Nej Ja, en gång Ja, flera gånger

Fråga 13. Har du någon gång haft möjlighet att pröva narkotika?

Med narkotika avses t.ex. hasch, marijuana, amfetamin, ecstasy m.m.

- Ja
- Nej

Fråga 14. Har du använt narkotika någon gång?

- Ja
- Nej

OBS! Om du svarat nej, gå till fråga 18

Fråga 15. Hur många gånger har du använt narkotika?

- En gång
- 2-4 gånger
- 5-10 gånger
- Mer än 10 gånger

Fråga 16. Vilket eller vilka slag av narkotika har du använt (ange ett eller flera alternativ)?

- Hasch/Marijuana
- Amfetamin
- Ecstasy
- Annat

Fråga 17. Hur har du skaffat narkotika?

- På stan
- På skolan eller skolgården
- På annan plats
- Via Internet

Fråga 18. Har du någon gång använt dopingmedel?

Med dopingmedel avses bl.a. anabola steroider, testosteron, tillväxthormon

- Ja, en gång
- Ja, flera gånger
- Nej

Tack för din medverkan i Luleå kommuns lokala drogvaneundersökning!